

тиків, дотриманням оптимальної щільності її посадки.

СПИСОК

ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. **Борисова М.Н.** Субалин для рыб / М.Н. Борисова, Т.М. Новоскольцева, И.П. Иренков, В.А. Белявская, В.В. Пронин // Рыбоводство и рыболовство. – 2000. – № 2. – С. 21–26.
2. **Каховский А.Е.** Контроль качества воды, прогноз и профилактика бактериальных заболеваний рыб в рыбоводстве Молдовы / А.Е. Каховский, И.Д. Тромбицкий, И.В. Михайловская, Т.М. Синяева // Тез. докл. I конгресса ихтиологов России. – Астрахань, 1997. – С. 397–398.
3. **Юхименко Л.Н.** Биологические свойства аэромонад и их роль в патологии рыб / Л.Н. Юхименко, Г.С. Койдан, Л.И. Бычкова,

Л.П. Смирнов // Рыбное хозяйство. Серия «Болезни гидробионтов в аквакультуре». Аналит. и реф. информ. – М., ВНИЭРХ, 2002. – Вып. 1. – С. 1–10.

4. **Samahan A.M.** Aerokay key for identifying clinical Aeromonas species / A.M. Samahan, S. Behraw, S.W. Joseph // J. Clin. Microbiol., 1991. – Vol. 29. – P. 843–2849.
5. **Schaperclaus W.** Fischkrankheiten / W. Schaperclaus. – Berlin: Akademie Verlag, 1954. – 708 p.

Одержано 9.04.2015

Бактериальная геморрагическая септицемия осетровых (*Acipenseridae*) в рыбозаводных хозяйствах Украины. А.А. Лосев, В.Н. Лысенко

Описаны главные причины возникновения бактериальной геморрагической септицемии

осетровых (*Acipenseridae*) видов рыб, а также особенности течения патологического процесса. Определена роль эктопаразитов в возникновении данного заболевания. Исходя из собственного многолетнего опыта, приведены обязательные меры профилактики БГС, а также предложены варианты лечения.

Bacterial hemorrhagic septicemia sturgeon (*Acipenseridae*) in fish breeding farms in Ukraine. O.A. Losev, V.M. Lysenko

The basic causes of bacterial hemorrhagic septicemia sturgeon (*Acipenseridae*) and features of the course of its pathological process are described. The role of ectoparasites in the manifestation of this disease is indicated. Based on our own long-term experience, adduced the required prevention against BHS disease. Variants of treatment are offered. ◉

УДК 636.52/58:619:616-07:616.9

В.М. ПЛИС, канд. вет. наук

Державна установа Інститут сільського господарства степової зони НААН України, Дніпропетровськ

ДИФЕРЕНЦІЙНА ДІАГНОСТИКА ГЕМОФІЛЬОЗУ КУРЕЙ

Наведено результати диференційної діагностики гемофільозу курей від таких хвороб птиці, як ньюкаслська хвороба, інфекційний ларинготрахеїт, інфекційний бронхіт, пневмовірусна інфекція, віспа, хронічна форма пастерельозу, респіраторний мікоплазмоз, гіповітаміноз-А, простудний нежить, за анамнестичними та епізоотологічними даними, клінічними ознаками, патолого-анатомічними змінами, вірусологічними й бактеріологічними дослідженнями та особливостями застосування їх у практиці лікарів ветеринарної медицини.

Суттєвою ланкою оптимізації економічних показників птахівництва є стабілізація епізоотичної ситуації щодо інфекційних хвороб птиці. У цьому напрямі важливим завданням служби ветеринарної медицини є забезпечення стійкого благополуччя та попередження виникнення інфекційних хвороб птиці у птахогосподарствах і приватному секторі.

Серед інфекційних захворювань птиці реєструють часті випадки гемофільозу курей. Хворобу описано в багатьох підручниках і наукових публікаціях, але ми поставили за мету вивчити й узагальнити її диференційну діа-

гностику від хвороб, серед яких гемофільоз курей досить часто доводиться вирізняти.

Мета роботи – провести диференційну діагностику гемофільозу курей від ньюкаслської хвороби, інфекційного ларинготрахеїту, інфекційного бронхіту, пневмовірусної інфекції, віспи, хронічної форми пастерельозу, мікоплазмозу, гіповітамінозу-А та простудного нежитю.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Роботу виконано на базі Державної установи Інститут сільського господарства степової зони Національної

академії аграрних наук України у лабораторії ветеринарної медицини (вірусна і бактеріальна патологія). Патологічний матеріал надійшов на дослідження в 2012–2013 рр. із приватного сектору та п'яти птахогосподарств шести областей України (Дніпропетровської, Вінницької, Миколаївської, Запорізької, Полтавської і Харківської). Діагностували захворювання, враховуючи анамнестичні й епізоотологічні дані, клінічні ознаки, патолого-анатомічні зміни та результати вірусологічних і бактеріологічних досліджень. Диференціювали

гемофілоз курей (заразний нежить) від ньюкаслської хвороби, інфекційного ларинготрахеїту, інфекційного бронхіту, пневмовірусної інфекції, віспи, хронічної форми пастерельозу, гіповітамінозу-А, респіраторного мікоплазмозу та простудного нежитю.

Вірусологічні й бактеріологічні дослідження патологічного матеріалу проводили за загальноприйнятими методиками.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Гемофілоз (заразний нежить) – захворювання курей з ензоотичним перебігом, яке характеризується запаленням слизових оболонок носової порожнини, трахеї, гортані та кон'юнктиви, ринітом, синуситом і зниженням яєчної продуктивності.

За диференціації цього захворювання від інших схожих необхідно враховувати поширення, сприйнятливості птиці, патогномонічні клінічні ознаки (риніт, синусит, кон'юнктивіт, набряк слизової оболонки носової порожнини, інфраорбітальних синусів) і патолого-анатомічні зміни (підшкірна клітковина в ділянці голови драглеподібної консистенції, у кон'юнктивальному мішку накопичення серозно-гнійного ексудату, слизова оболонка в інфраорбітальних синусах набрякла).

Респіраторний мікоплазмоз – хронічна хвороба птиці, яка характеризується ураженням органів дихання (хрипи, кашель, виділення із носа), сухожилків, дегенерацією паренхіми печінки і синуситом (в індиків). До мікоплазмозу сприйнятливі індиків та кури. Захворювання має хронічний перебіг і повільно поширюється у стаді. Хворіють усі вікові групи птиці, але здебільшого молодняк 1–4-місячного віку, індиків та кури на початку несучості.

Інкубаційний період триває 4–23 і більше днів. У молодняку хвороба проявляється пригніченням, хрипами, серозно-фібринозними виділеннями з носа, кашлем, кон'юнктивітом, у дорослої птиці – чханням, кашлем, задишкою, зниженням несучості на 20–30%. Основними клінічними ознаками є розлади функції органів дихання, очей і набряки похідних шкіри голови (гребеня, сережок, борідок) та інфраорбітальних синусів.

Спільним для гемофілозу й ньюкаслської хвороби є те, що відбувається зараження саме вірусом, хворіють переважно представники ряду куроподібних, спостерігається ураження органів дихання нейротропними везикулярними вірусами ньюкаслської хвороби.

Ньюкаслська хвороба – висококонтагіозне захворювання птахів ряду куроподібних, яке проявляється ураженням органів дихання, шлунково-кишкового тракту, центральної нервової системи та високою смертністю. Інкубаційний період триває від 2–5 до 21 доби. Форма перебігу хвороби залежить від патогенності вірусу, виду, віку та імуніологічного стану птиці. Характерні патогномонічні патолого-анатомічні ознаки за цього захворювання – трахеїт, катарально-геморагічний ентероколіт, нефрит, геморагічний провентрикуліт у вигляді крововиливів на слизовій оболонці на межі залозистого і м'язового шлунків, дифтеритичне запалення залоз (бутони) на баугінієвій заслонці у зоні біфуркації сліпих відростків.

Заразний нежить диференціювали від хронічного перебігу пастерельозу, окрім риніту й кон'юнктивіту спостерігали припухання похідних шкіри голови (сережок, борідок, гребеня,

підочних синусів), виявляли казеозні маси в легенях, суглобах, сухожильних піхвах, абсцеси – у підшкірній клітковині. За мікроскопії мазків у полі зору мікроскопа було видно короткі, овоїдні палички із закругленими кінцями, забарвлені біполярно.

Віспа – контагіозна хвороба, яка характеризується розвитком віспяної екзантеми на неоперених ділянках шкіри кінцівок і голови, кон'юнктивітом, дифтеритним і катаральним запаленням слизових оболонок ротової порожнини і верхніх дихальних шляхів. У курей інкубаційний період триває 4–20 днів, хвороба здебільшого має хронічний перебіг. Розрізняють такі форми перебігу – шкірну, дифтеритну, змішану й катаральну. За віспи відзначали наявність уражень шкіри голови, характерних віспин на слизовій оболонці ротової порожнини, запалення видимих слизових оболонок. Для підтвердження віспи проводили вірусологічні дослідження. Пневмовірусна інфекція характеризується ураженням органів дихання і зниженням яєчної продуктивності та має перебіг у вигляді інпазантної інфекції. Інкубаційний період триває 2–10 днів і залежить від вірулентності вірусу. У стадах несучок за APV спостерігається зниження яєчної продуктивності на 10–70%. Підвищена летальність спостерігається здебільшого в молодняку – на 30%. Відзначають припухання інфраорбітальних і періорбітальних синусів, закидання голови на спину, викривлення ший, депресивний стан, порушення орієнтації руху, проводять індикацію вірусу за ІФА і ПЛР.

До ларинготрахеїту сприйнятливі кури різного віку. Загальним для гемофілозу та інфекційного ларинготрахеїту

їту є підвищена захворюваність курчат віком 30–90 днів з ознаками риніту і кон'юнктивіту, але за інфекційного ларинготрахеїту нежить може бути відсутній. Окрім того, хворіють курчата віком 5–7-місячного віку, в яких захворювання характеризується ларинготрахеїтом із наявністю пробок у гортані й трахеї. На розтині здебільшого виявляли катаральний або фібринозно-геморагічний ларингіт і трахеїт зі згустками крові у просвіті. При зараженні курчат шляхом втирання в слизову оболонку клоаки суспензії, виготовленої зі слизової оболонки ураженої гортані, за наявності вірусу ларинготрахеїту на місці нанесення матеріалу з'являється набряк і гіперемія слизової оболонки. Збудник гемофіліозу такої місцевої реакції не викликає.

За інфекційного бронхіту може уражатися значна кількість птахопоголов'я, але найбільш чутливі курчата до 30-добового віку. Крім ураження органів дихання (риніт, трахеїт, бронхіт), розвивається проліферація із мононуклеарних клітин, збільшення нирок і відкладання у них сечокислих солей, у курей-несучок уражуються яєчник і яйцепровід. Хворобу легко відтворити при внутрішньом'язовому введенні вірусного матеріалу, а для збудника гемофіліозу необхідна тільки аплікація на слизові оболонки дихальних шляхів.

Гіповітаміноз А – захворювання, яке виникає за недостатності або відсутності в організмі птиці вітаміну А. Найчастіше хворіє молодняк, але може хворіти й доросла птиця. У птахопо-

голов'я спостерігаються пригнічення, слабкість, затримка росту, зниження маси, атрофія шкіри, кон'юнктивіт, серозно-слизові виділення з носової порожнини, ларинготрахеїт, катаральне запалення зоба, запалення кишечника й клоаки. У дорослої птиці спостерігають в'ялість м'язового шлунка, анемію, серцево-судинну недостатність, сльозотечу, набряклість третьої повіки. Характерною ознакою авітамінозу є відсутність контагіозності. Спільними ознаками за гемофіліозу та А-гіповітамінозу є кон'юнктивіт, кератокон'юнктивіт і трахеїт.

Простудний нежить зазвичай являє собою серозний риніт і кон'юнктивіт, які швидко проходять з поліпшенням умов утримання й годівлі, тоді як захворювання на заразний нежить триває до місяця.

ВИСНОВКИ

1. Під час встановлення остаточного діагнозу необхідно враховувати анамнестичні й епізоотологічні дані, клінічні ознаки, патолого-анатомічні зміни та результати вірусологічних і бактеріологічних досліджень.

2. Спільними для гемофіліозу та інших вищевказаних інфекційних захворювань курей є ураження похідних шкіри голови (набряки сережок, борідок, гребеня), органів дихання (риніт, трахеїт, синусит, виділення серозно-фібринозного ексудату) та очей (кон'юнктивіт і кератит).

СПИСОК

ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. **Березовський А.В.** Хвороби птиці: навчальний посібник / за ред. А.В. Березовського [та ін.]. – К.: ДІА, 2012. – С. 87–89.

2. **Корнієнко Л.Є.** Інфекційні хвороби птиці / Л.Є. Корнієнко [та ін.]. – Херсон: Вид-во Грін Д.С., 2012. – С. 81–95.
3. **Кэллек Б.У.** Инфекционный ринит / Б.У. Кэллек, Д. Барнс, Ч. Бизрд // Болезни домашних и сельскохозяйственных птиц. – М., 2003. – С. 210–220.
4. **Орлов Ф.М.** Болезни птиц [Текст] / Ф.М. Орлов. – М.: Изд-во сельхоз. лит-ры, журналов и плакатов, 1962. – С. 446–452.

Одержано 17.03.2015

Дифференціальна діагностика гемофіліозу кур. В.Н. Пльс

В статье представлены результаты по изучению дифференциальной диагностики гемофилиоза кур от ньюкаслской болезни, инфекционного ларинготрахеита, инфекционного бронхита, пневмовирусной инфекции, оспы, хронической формы пастереллеза, респираторного микоплазмоза, гиповитаминоза-А, простудного насморка с учетом анамнестических и эпизоотологических данных, клинических признаков, патолого-анатомических изменений, вирусологических и бактериологических исследований и особенностей применения их в практике врачей ветеринарной медицины.

Differential diagnostics is the hemofileze of chickens. V.N. Plys

In the article presents the results of the study on differential diagnosis hemofileze of chickens. Differential diagnosis hemofileze of chickens carried from the most similar avian diseases (Newcastle disease, infectious laryngotracheitis, infectious bronchitis, pneumovirus infections, smallpox, chronic form of pasteurellosis, mycoplasmosis respiratory, hypovitaminosis-A, catarrhal rhinitis) for anamnestic and of epizootological data, clinical signs, pathological anatomical of changes, virological and bacteriological studies and their peculiarities of application in the practice veterinarians. ◉

